مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد
دوره نوزدهم، شماره اول، بهار ۱۴۰۳
صفحه: ۷۴۹ - ۷۳۰

Journal of Medical Education and Development
Vol. 19, No. 1, Spring 2024
Pages: 730- 749

شناسایی عوامل مؤثر بر آموزش الکترونیک به روش سنتز پژوهی بر گرفته از پایگاه های اطلاعاتی در بازه زمانی (۱۳۸۹تا ۱۴۰۲ش) و (۲۰۱۰تا ۲۰۲۳م)

علی مظلومی[1*]، حسین مومنی مهمویی[2]

چکیده

مقدمه: آموزش الکترونیکی نوعی برنامه آموزشی است که از تأثیر فناوری ناشی می‌شود و برای تسهیل فرآیند یادگیری استفاده می‌شود. هدف آن استفاده از این فناوری آموزشی و تأثیرات آن بر فرآیند یادگیری است و پژوهش حاضر به دنبال عوامل اصلی مؤثر بر آموزش الکترونیکی است.

روش بررسی: روش این پژوهش به صورت کیفی و از نوع سنتز پژوهی است. جامعه آماری، شامل پژوهش‌های متعددی که در مقاله‌های داخلی و خارجی در بازه زمانی (۱۳۸۹-۱۴۰۲ش) (۲۰۱۰-۲۰۲۳م) انجام شده می‌باشد. جهت تحلیل یافته شده از الگوی ۶ مرحله‌ای سنتز پژوهی روبرتس استفاده شد و در بررسی اعتماد داده از چارچوب ارائه شده، از ۴ معیار؛ باورپذیری، انتقال‌پذیری، اطمینان‌پذیری و تأییدپذیری استفاده گردید.

نتایج: یافته‌ها در این پژوهش نشان داد که ابعاد مؤثر در آموزش الکترونیک به ترتیب شامل ابعاد فناوری محوری ، نیاز محوری، یادگیری محوری، ارتباط‌محوری، برنامه‌محوری، مانع‌محوری، انگیزه‌محوری، توسعه‌محوری می‌باشد.

نتیجه‌گیری: در این پژوهش به این مهم دست یافتیم که با توجه به اینکه آموزش الکترونیک در همه‌ی علوم مورد استفاده قرار دارد به همین جهت این پژوهش الگویی مناسب جهت فراگیران می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: مطالعه کیفی، سنتز پژوهی، آموزش الکترونیک

۱- کارشناسی ارشد، رشته مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی،گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت حیدریه، خراسان رضوی، ایران.
۲- دانشیار، دانشکده علوم انسانی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت حیدریه، خراسان رضوی، ایران.
* (نویسنده مسئول)؛ تلفن: ۹۹۲۷۰۹۵۱۷۰ ۹۸+ پست الکترونیکی: *alimazlom272@yahoo.com*

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲ / ۱۱ / ۱۵ تاریخ بازبینی: ۱۴۰۲ / ۱۱ / ۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲ / ۱۲ / ۱۴

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

مقدمه

آموزش الکترونیک اولین بار در دهه نود ، توسط انجمن تدریس آمریکا (Society of Teaching and Development-ASTD American) به کار گرفته شد و سپس به صورت وسیع در نوشتارها مورد استفاده قرار گرفت (۱). آموزش به صورت آنلاین نوعی برنامه یادگیری و تدریس می‌باشد که به دستگاه‌ها و فناوری بستگی دارد (۲). مهارتی مانند آموزش الکترونیک پاسخی به موقع به تغییرات فناوری و استفاده از دانش جدید و مدیریت به صورت صحیح و برنامه‌های آموزشی می‌باشد (۳)؛ به همین جهت از فرصت‌هایی که فناوری در اختیار مراکز آموزشی قرار داده است که، می‌توان به بهره‌گیری از آموزش الکترونیک اشاره کرد (۴).

اخیراً آموزش به صورت مجازی در بسیاری از کشورها مطرح شده است . در اکثر نقاط دنیا و از جمله ایران زمینه و بستری ایجاد شده است تا آموزش از شکل سنتی خود به سمت مجازی تغییر یابد (۵). از جمله فنون آموزش الکترونیکی آموزش آنلاین (WBI)می‌باشد (۶)؛ که به کمک فناوری‌های اطلاعاتی مبتنی بر اینترنت تغییرات قابل توجهی در یادگیری رخ داده است. در آموزش الکترونیکی یادگیرندگان توانمند هستند تا با توجه به تواناییشان، میزان سرعت در یادگیری را تعیین نمایند و به اهداف خود دست یابند.

بر طبق نظر Bentelly، اهداف آموزش مجازی دو نوع‌اند که، شامل نوع اول عملیاتی و استراتژیک می‌باشد که اهداف عملیاتی از جمله کاهش در میزان هزینه‌ها و به کارگیری آموزش‌های آنلاین و ارتباط با مقاصد و مأموریت‌ها است و اهداف استراتژیک را رقابت پذیری، بهبود عملکرد سازمانی، کارائی، نگهداشت بهتر و مسئولیت پذیری می‌دانند (۷).

آموزش الکترونیک دارای فوایدی است که از جمله آنها می‌توان به آموزش سهولت دسترسی به اطلاعات لازم و مرتبط با درس اشاره کرد که با محیط آموزشی تعامل ایجاد می‌کنند؛ آموزش آنلاین توجه زیادی به صرفه جویی در زمان، پوشش وسیع‌تر اشاره دارد (۸). همچنین کنترل فراگیران بر روی محتوا، تنظیم یادگیری، زمان و مکان، امکان انتخاب سبک‌های یادگیری متفاوت و مناسب می‌باشد (۹).

با کمک این نوع از آموزش می‌توان دسترسی به مراکز آموزشی، مدرسان مجرب و خدمات با کیفیت را بهبود بخشید (۱۰)؛ بزرگترین فایده در آموزش مجاری آزادی در تعاملات مربوط به یاددهنده و یادگیرنده به دور از محدودیت در زمان و مکان می‌باشد (۱۱)؛ که در نهایت می‌توان گفت آموزش آنلاین، آموزش را به فرایند یادگیری مادام العمر تبدیل می‌نماید (۱۲)؛ بنابراین می‌توان گفت که آموزش به صورت مجازی به همان اندازه که آموزش حضوری در پیشرفت تحصیلی موثر و تاثیر بیشتری بر مؤلفه خود تنظیمی تحصیلی دارد؛ به همین جهت با توجه به مزایای آموزش مجازی می‌توان از این نوع آموزش به عنوان جایگزینی در حوزه آموزش و یادگیری استفاده کرد (۱۳).

در کنار مزایا روش آموزش مجازی معایبی را نیز دارا است که از جمله آن، می‌توان به کاهش تعاملات انسانی و عاطفی و همچنین وابستگی آن به توانایی یادگیرنده در استفاده از رایانه اشاره نمود و نداشتن درک درست از فضای مجازی را می‌توان عاملی که مانع از آموزش الکترونیک می‌باشد را نام برد (۱۴)؛ همچنین عدم درک دقیق از فضای مجازی و عدم شناسایی با قابلیت‌ها و کارکردهای آن (۱۵) و عدم درک درست از فضای مجازی هم می‌تواند موانعی بر سر راه آموزش الکترونیک باشد (۱۶)؛ همچنین منجر به کاهش تعاملات انسانی و عاطفی ، عدم وجود ارتباطات چهره به چهره را اشاره نمود (۱۷).

کیفیت نامناسب خدمات آموزش آنلاین و نابرابری در استفاده از فرصت‌های آموزشی، منجر به عملکرد تحصیلی یادگیرندگان می‌شود (۱۸)؛ درگیر شدن ناقص والدین در تربیت محتوا، عدم انتقال صحیح محتوا و محروم شدن از جو تربیتی می‌باشد (۱۹). در کل آموزش فناوری اطلاعات و ارتباطات از دو لحاظ حائز اهمیت می‌باشد. مورد اول اینکه، این مقوله به تنهایی از مهارت های مهمی برخوردار است که برای ورود به جامعه اطلاعاتی مورد نیاز است و دومین مقوله این است که جامعه نیازمند به متخصص می‌باشد؛ بنابراین نیاز است معلمان، دانش آموزان و فراگیران به

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

تدریج با شاخص‌های گوناگون در زمینه کاربرد این فناوری آشنا و چگونه از این فناوری را در سایر بخش‌ها دریابند. در ضمن با توجه به همه مشکلات موجود در آموزش‌های الکترونیکی تحولات جهانی شدن موجب توسعه به صورت کمی و کیفی چنین آموزش‌هایی شده است (۲۰).

اگر قصد بر این امر باشد که، آموزش الکترونیک گسترش یابد؛ لذا ضرورت دارد که عوامل موثر بر آموزش الکترونیک شناسایی و نسبت به رفع و یا تشویق آن اقدامات لازم ترتیب اثر گردد، لذا با توجه به نقش آموزش الکترونیک در جوامع امروزی پرداختن به این موضوع دارای اهمیت و ضرورت می‌باشد و توجه مسئولان را در این حوزه می‌طلبد؛ به همین جهت هدف از پژوهش حاضر پاسخ به این سوال است که عوامل اصلی موثر بر آموزش الکترونیک کدام‌اند؟

روش کار

روش این پژوهش به صورت کیفی و از نوع سنتز پژوهی می‌باشد؛ که گاهی معادل فراتحلیل کیفی نیز نامیده می‌شود (۲۱). این دانسته‌ها از مقالات مختلف می‌تواند به نیازهای خاص جامعه عمل بپوشاند، گردآوری می‌شود در وهله بعد این دانسته‌ها با یکدیگر پیوند می‌خورند و کل مجموعه دانش حاصله در قالبی متناسب با نیازهای کنونی مورد ارزشیابی، سازماندهی مجدد مورد تفسیر قرار می‌گیرند؛ بنابراین ترکیب یافته‌های گوناگون در چهارچوبی مشخص، روابط جدیدی را در پی دارد مورد تایید قرار داده و جهت جمع‌آوری اطلاعات پژوهش حاضر از چک لیست تنظیم شده ، توسط محقق برای گزارش و ثبت اطلاعات پژوهش اولیه استفاده می‌شود. اطلاعات در چک لیست شامل عنوان پژوهش، نام پژوهشگران، تاریخ چاپ پژوهش بودند که در بخش یافته‌ها به ثبت موارد مرتبط با هدف تحقیق پرداخته شد؛ در این پژوهش از الگوی ۶ مرحله سنتز پژوهی روبرتس استفاده شده است که مراحل آن به شرح زیر است.

۱. شناسایی نیاز، اجرای جستجوی مقدماتی و شفاف‌سازی نیاز

۲. اجرای پژوهش به منظور بازیابی مطالعات

۳. گزینش، پالایش و سازماندهی مطالعات

۴. چهار چوب ادراکی و متناسب سازی آن با اطلاعات حاصل از تحلیل

۵. پردازش، ترکیب و تفسیر در قالب فراورده‌های ملموس

۶. ارائه نتایج

با توجه به الگوی شش مرحله‌ای روبرتس به شرح زیر اقدامات انجام شده است.

۱. شناسایی نیاز، که شامل جستجوی مقدماتی و شناسایی نیاز می‌باشد: روند انجام پژوهش و تحقیقات در زمینه شایستگی نیاز، در کشور ما ایران، شکل صعودی به خود گرفته است؛ زیرا مطالعات حاکی از آن است که آموزش الکترونیک، نقش بسزایی در میزان کارایی دارد. تأکید مسئولین ارشد نظام جمهوری اسلامی بر بهره‌گیری از آموزش الکترونیک در سازمان‌ها جهت افزایش میزان کارایی افراد در رویکردهای مدیریتی، ضرورت تحقق بخشی به اهداف مورد انتظار از اتخاذ رویکردهای مدیریت است.

۲. اجرای پژوهش به منظور بازیابی اطلاعات، در این مرحله در جستجوی منابع مرتبط با نیاز اصلی این پژوهش که آموزش الکترونیک است می‌پردازیم؛ به همین خاطر ابتدا مقالات علمی معتبر را از طریق جستجوی واژه کلیدی، آموزش الکترونیک، از طریق تحقیقات انجام شده به صورت کمی یا کیفی برگرفته از پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب، SID، پرتال جامع علوم انسانی، Normagas، Magiran، NCBI، Civilica، ELSEVIER، emerald insight، WILEY، می‌باشد. این پژوهش‌ها در بازه زمانی (۱۳۸۹ تا ۱۴۰۲ ش) و (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۳ م) به تعداد ۱۶۲ مقاله به عنوان جامعه آماری شناسایی شده است؛ انتخاب این نوع مقالات به این دلیل بود که، مقالات علمی پژوهشی فرایند بررسی تخصصی را زیر نظر داوران متخصصی طی می‌کنند که، حاکی از اعتبار این مقالات است.

۳. گزینش، پالایش و سازماندهی مطالعات: این مرحله به داوری درباره تعیین مطالعات مرتبط با نیازهای دانشی اختصاص

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

دارد؛ بنابراین نیازمند ملاک‌هایی برای گزینش و دسته بندی مطالعات هستیم. معیار اصلی ورود در این پژوهش شامل موارد ذیل می‌باشد:

۱. پژوهش‌های انجام شده در حوزه آموزش الکترونیک در بازه زمانی (۱۳۸۹تا ۱۴۰۲ش) و (۲۰۱۰تا ۲۰۲۳م)

۲. پژوهش‌هایی که بررسی تخصصی را طی کرده‌اند و به صورت مقاله چاپ شده‌اند.

۳. پژوهش‌هایی که اطلاعات کافی را درباره اهداف پژوهش، گزارش کرده‌اند. با توجه به جستجوی مقدماتی، ۱۱۷ مطالعه در راستای ورود به این پژوهش یافته شد که تعدادی از این مطالعات برای ورود و تحلیل نهایی مناسب نبودند به همین جهت از این پژوهش خارج شده‌اند؛ که روند بررسی آن به این شرح می‌باشد

۱. بررسی تمام پژوهش مرتبط با واژگان به تعداد ۱۱۷ مورد

۲. حذف پس از بررسی عناوین به تعداد ۲۳ مورد

۳. حذف پژوهش‌های نامرتبط پس از بررسی چکیده ۲۱ مورد

۴. حذف پس از بررسی متن کامل به تعداد ۱۲مورد

تمامی مقالات دریافت شده طی واکاوی محتوایی، دسته‌بندی و غلبارگری شدند و تعداد ۶۱ مورد در بازه زمانی ذکر شده به صورت نمونه‌گیری هدفمند، به عنوان نمونه‌آماری پژوهش حاضر شناسایی شدند؛ درنهایت، تعداد ۶۱ مورد پژوهش به شرح جدول شماره ۱ مورد پژوهش قرار گرفت.

۴.چارچوب ادراکی و متناسب سازی آن با اطلاعات حاصل از تحلیل این مرحله، چارچوبی پیوند دهنده است که، اطلاعات بدست آمده در پیرامون آن ترکیب می‌شوند.

۵. پردازش، که ترکیب و تفسیر در قالب فراورده‌های ملموس: در این مرحله، با توجه به نتایج حاصل از تحقیقات مرتبط با هدف پژوهش ابتدا، تمام مفاهیم از طریق فرایند شماره گذاری، با توجه به اعداد ردیف جدول شماره (۱) به عنوان کد استخراج شدند و در ادامه مفاهیم مشترک در مقوله معین دسته‌بندی شدند. در بررسی اعتماد داده از ۴ معیار باورپذیری، انتقال‌پذیری، اطمینان‌پذیری و تاییدپذیری استفاده گردید (۲۲). جهت دستیابی به معیار باورپذیری، روش توصیف توسط همتایان مورد استفاده قرار گرفته است. هدف دستیابی به معیار انتقال‌پذیری، روش نمونه‌گیری هدفمند مورد استفاده قرار گرفت؛ به این صورت که ابتدا با توجه به موضوع اصلی آموزش الکترونیک، مقالاتی انتخاب شدند که از طریق آنها، سایر مقالات بررسی و انتخاب شدند. جهت دستیابی به مهارت اطمینان‌پذیری، از مشورت با اساتید در مورد روند انجام پژوهش و کسب بازخوردها به جهت بهبود کار استفاده شد. جهت دستیابی به معیار باور پذیری، از روش یادداشت برداری در حین روند انجام کار برای استفاده در مراحل تدوین مقاله و به کارگیری نکات مفید و سودمند استفاده گردید.

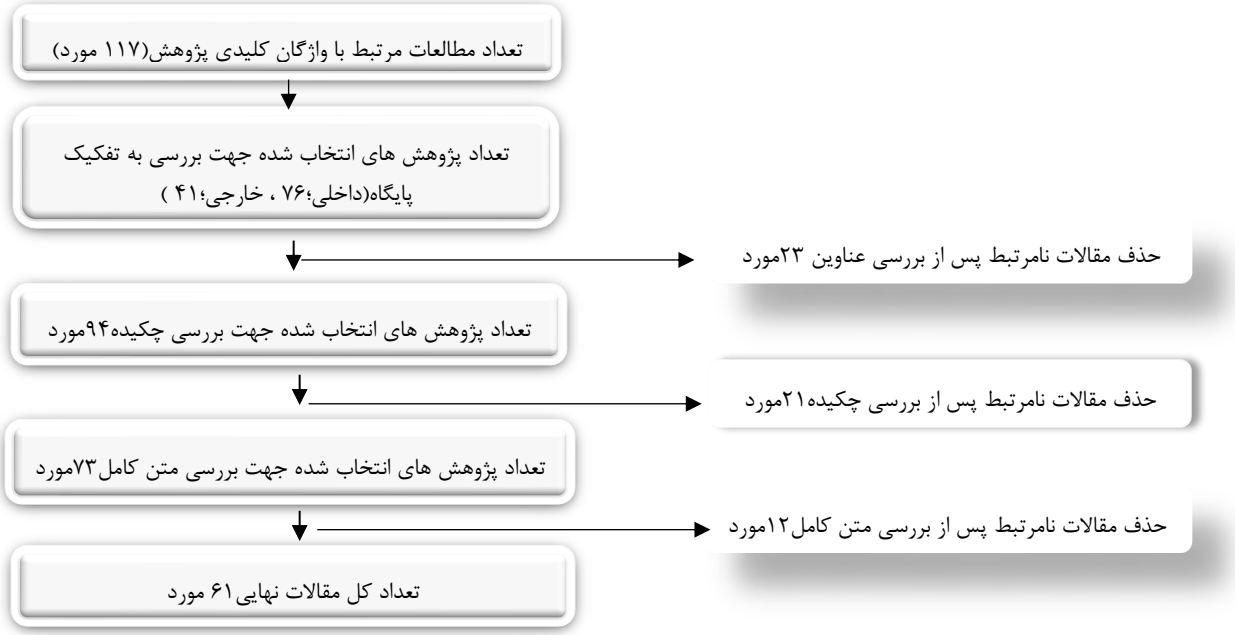
۶. ارائه نتایج ترکیب: در این مرحله با توجه به فرایند و نتایج حاصل از سنتزپژوهی، ابعاد کلیدی آموزش الکترونیک شناسایی شدند و مورد بررسی قرار گرفت؛ بدین شکل که، ابتدا ابعاد کلیدی آموزش الکترونیک شناسایی شده و سپس، ترکیب تمام یافته‌های علمی در یک موضوع واحد و رسیدن به آن صورت پذیرفت.

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

شکل(۱): نمودار مراحل گزینش، پالایش و سازماندهی مطالعات

جدول شماره ۱: پژوهش‌های منتخب در حوزه آموزش الکترونیک در بازه زمانی(۱۳۸۹تا ۱۴۰۱ش) و (۲۰۱۰تا ۲۰۲۳م)

ردیف	نام پژوهشگران	سال	عنوان	واژگان کلیدی
			تحقیقات داخلی	
۱	کهرازمی و اناری‌نژاد	۱۴۰۲	آسیب شناسی شبکه شاد بر اساس میزان اثر بخشی عناصر برنامه درسی از دیدگاه معلمان دوره ابتدایی	برنامه درسی ، دوره ابتدایی ، عناصر برنامه درسی ، آموزش مجازی ، شبکه شاد
۲	حسن نژاد رودی و نیاز آذری	۱۴۰۲	شناسایی عوامل موثر بر سواد فناورانه معلمان در آموزش-های مجازی شبکه شاد (مورد مطالعه : معلمان زن مقطع ابتدایی شهرستان قائمشهر)	معلمان ، آموزش مجازی ، سواد فناورانه ، شبکه شاد
۳	چارباشلو و آلگون	۱۴۰۲	شناسایی و اولویت بندی فازی چالش‌های آموزش مجازی در دوره پیش دبستانی در دوره کرونا و پسا کرونا	آموزش مجازی ، پژوهش آمیخته ، پیش دبستانی ، چالش‌های آموزش مجازی ، کرونا
۴	خراسانی و همکاران	۱۴۰۲	بررسی تاثیر آموزش مجازی بر رضایت شغلی و سواد رسانه‌ای معلمان دوره ابتدایی شهرستان علی آباد کتول	معلمان دوره ابتدایی ، رضایت شغلی ، سواد رسانه‌ای ، آموزش مجازی ، علی آباد کتول
۵	ویسکرمی	۱۴۰۲	بررسی تاثیر آموزش مجازی و برنامه شاد بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول شهر خرم آباد در شرایط کرونا	پیشرفت تحصیلی ، دانش آموزان ، فضای مجازی ، آموزش مجازی ، متوسطه
۶	فتحی‌ورزقانی و	۱۴۰۲	شناسایی و واکاوی چالش‌های آموزش مجازی در دوران پاندمی کوید ۱۹ در دوره متوسطه اول	آموزش مجازی ، چالش‌های آموزش ، پاندمی کرونا
۷	کریمی و محلوجی بیدگلی	۱۴۰۲	بررسی تاثیر فناوری‌های نوین بر تکنولوژی اموزشی	تکنولوژی آموزشی ، آموزش مجازی ، یادگیری الکترونیک ، فناوری نوین
۸	رحمانی‌خواجه‌لنگی و همکاران	۱۴۰۲	پسا برنامه‌ها و فرصت‌های جهانی شدن تعلیم و تربیت دوره پسا کرونا در دانشگاه فرهنگیان	آموزش مجازی ، توسعه حرفه‌ای ، یادگیری سیار ، موبایل

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

جدول شماره ۱: پژوهش‌های منتخب در حوزه آموزش الکترونیک در بازه زمانی(۱۳۸۹تا ۱۴۰۱ش) و (۲۰۱۰تا ۲۰۲۳م)

ردیف	نام پژوهشگران	سال	عنوان	واژگان کلیدی
تحقیقات داخلی				
۹	بهرامی‌مهر و همکاران	۱۴۰۲	تبیین درونگرایی دانش آموزان بر اساس آموزش در بستر-های مجازی در پاندمی کرونا	دانش آموزان ، آموزش مجازی ، درون گرایی
۱۰	نیک‌سیرت	۱۴۰۲	بررسی تاثیر آموزش مجازی بر یادگیری دانش آموزان	آموزش حضوری ، آموزش مجازی ، یادگیری دانش آموزان ، کرونا ویروس
۱۱	ستان‌نواز و همکاران	۱۴۰۲	بررسی اثرات فناوری و تکنولوژی آموزشی بر روش‌های تدریس معلمان در دوره ابتدایی	تدریس ، معلم ، آموزش مجازی دوره ابتدایی
۱۲	سرابندی و همکاران	۱۴۰۲	اثرات آموزش مجازی در دوران کرونا بر دانش آموزان	دانش آموزان ، معلم ، کرونا ، آموزش مجازی
۱۳	معینی و همکاران	۱۴۰۲	بررسی میزان استفاده معلمان از تکنولوژی آموزشی و منابع الکترونیکی در تدریس و تاثیر آن بر یادگیری دانش‌آموزان	معلمان ، آموزش مجازی ، راه حل ، رسانه‌های الکترونیکی
۱۴	تجربی و همکاران	۱۴۰۲	بررسی رابطه بین آموزش مجازی و رضایت شغلی معلمان با توجه به نقش میانجی سواد رسانه‌ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان آزاد شهر	آموزش مجازی ، رضایت شغلی ، سواد رسانه‌ای
۱۵	اصغری و همکاران	۱۴۰۲	اثرات آموزش مجازی بر دانش‌آموزان	آموزش مجازی ، دانش آموزان ، دسترس بودن
۱۶	کاکی و صدر	۱۴۰۲	تاثیر آموزش مجازی بر کیفیت تدریس و خودکار آمدی معلمان دوره ابتدایی شهرستان آبدانان	کیفیت تدریس ، خودکار آمدی ، آموزش مجازی ، معلمان ابتدایی
۱۷	صادقی و همکاران	۱۴۰۲	بررسی نقاط قوت و ضعف آموزش مجازی از دیدگاه دانش‌آموزان در دوره کرونا (مورد مطالعه دانش آموزان مقطع دوم شهر ایذه)	دانش آموزان ، آموزش مجازی ، نقاط ضعف و قوت ، دوره کرونا
۱۸	فلاح و همکاران	۱۴۰۲	بررسی تاثیر آموزش‌های آنلاین در یادگیری دانش‌آموزان دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان دوره ابتدایی شهرستان ساری	آموزش مجازی ، معلمان ابتدایی ،یادگیری خلاق ، یادگیری مبتنی بر رایانه
۱۹	آل احمد و درستی	۱۴۰۲	واکاوی و تحلیل تجارب معلمان اثر گذار به آموزش مجازی در دوران کرونا	واکاوی ، معلمان ، آموزش مجازی و کرونا
۲۰	تربتی‌نژاد و همکاران	۱۴۰۱	بررسی تاثیر آموزش مجازی بر یادگیری دانش اموزان با تاکید بر راهکارهای افزایش اثر بخشی	آموزش الکترونیک ، آموزش حضوری ، اینترنت ، فضای مجازی
۲۱	شهسواری و همکاران	۱۴۰۱	مقایسه اثر بخشی آموزش حضوری ، مجازی و تلفیقی در انگیزش پیشرفت و رضایت تحصیلی دانش آموزان هنرستانی	آموزش حضوری ، انگیزش پیشرفت ، آموزش تلفیقی ، رضایت تحصیلی ، آموزش مجازی
۲۲	دهواری و رضایی	۱۴۰۱	مقایسه رضایت سنجی معلمان و دانش آموزان از آموزش مجازی در دوران کرونا	معلمان ، دانش آموزان ، آموزش مجازی
۲۳	محمودی و جلیلی	۱۴۰۱	موانع بکارگیری آموزش الکترونیکی برای دانش آموزان مقاطع تحصیلی ابتدایی	آموزش الکترونیکی ، رشد ، موانع توسعه ، سازمانی
۲۴	مومنی مهمویی و بیدل	۱۴۰۱	نقش آموزش مجازی در یادگیری دانش آموزان	یادگیری ، دانش آموزان ، آموزش مجازی
۲۵	سلطانی‌فر و همکاران	۱۴۰۱	چالش‌ها و فرصت‌های آموزش مجازی به کودکان از منظر ارتباطات	آموزش مجازی ، ارتباطات ، آموزش و پرورش ، نرم افزار شاد ، بسترهای ارتباطی

CC BY-NC 4.0

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

جدول شماره ۱: پژوهش‌های منتخب در حوزه آموزش الکترونیک در بازه زمانی(۱۳۸۹تا ۱۴۰۱ش) و (۲۰۱۰تا ۲۰۲۳م)

ردیف	نام پژوهشگران	سال	عنوان	واژگان کلیدی
تحقیقات داخلی				
۲۶	قاسمی و کدخدا	۱۴۰۱	واکاوی تجارب زیسته معلمان دوره ابتدایی از علل افت تحصیلی دانش‌آموزان در آموزش مجازی دوران همه‌گیری کووید ۱۹	آموزش مجازی ، دوره ابتدایی ، افت تحصیلی ، کووید ۱۹ ، کیفی
۲۷	حبیبی‌رضی‌آبادی و عبدی لورون	۱۴۰۱	واکاوی تجارب والدین و دانش آموزان ابتدایی از آموزش مجازی با رویکرد افت یا پیشرفت تحصیلی	پیشرفت تحصیلی ، افت تحصیلی والدین ، آموزش مجازی ، دانش آموزان ابتدایی
۲۸	البرزی و همکاران	۱۴۰۱	بررسی راهکارهای افزایش احساس تعلق اجتماعی و انگیزه یادگیری دانش آموزان در آموزش مجازی از دیدگاه معلمان ، یک مطالعه کیفی	آموزش مجازی ، انگیزه یادگیری ، احساس تعلق اجتماعی
۲۹	بهبودی و نعمت-الهی	۱۴۰۰	مدیریت و بررسی رابطه آموزش مجازی و خلاقیت دانش-آموزان مقطع ابتدایی در جامعه امروزی با دیدگاه تکنولوژی‌های روز	تکنولوژی ، خلاقیت ، دانش آموزان ، آموزش مجازی
۳۰	حسنی‌نژاد و عزیزی	۱۴۰۰	فرصت‌ها و تهدیدهای آموزش مجازی در دوران پاندمی کرونا یک مطالعه پدیدار شناسی	آموزش مجازی ، هنرستان ، دانش آموزان و معلمان ، کرونا
۳۱	ماشینچی و علیزاده	۱۴۰۰	مقایسه یادگیری مجازی با یادگیری سنتی	یادگیری دانش آموزان ، آموزش سنتی ، آموزش مجازی ، کلاس درس
۳۲	خجسته	۱۴۰۰	اثر بخشی آموزش مجازی با استفاده از سامانه شاد بر انگیزه پیشرفت و مدیریت زمان دانش آموزان در زمان همه‌گیری کرونا	مدیریت زمان ، آموزش مجازی ، انگیزه پیشرفت ، برنامه شاد
۳۳	زارع‌خلیلی و فریدونی	۱۳۹۹	آسیب شناسی آموزش مجازی از دیدگاه معلمان دوره ابتدایی : مطالعه مورد کیفی	آموزش مجازی ، معلمان ، دوره ابتدایی
۳۴	بابایی‌شایگان	۱۳۹۹	چالش‌ها و مشکلات آموزش مجازی	آموزش و پرورش ، همسویی ، آموزش مجازی ، چالش ها
۳۵	رزمجویی و دهقانی	۱۳۹۹	بررسی تاثیر آموزش مجازی بر سلامت روانی و سلامت اجتماعی دانش‌آموزان ابتدایی	سلامت روان ، دانش‌آموزان ، آموزش مجازی
۳۶	شعبانی و محمودی	۱۳۹۸	آموزش مجازی ؛ مزایا و محدودیت‌ها ؛ فرصت‌ها و چالش-ها	یادگیری الکترونیک ، راهکارها ، آموزش سنتی ، نیازهای آموزشی ، آموزش مجازی ، مزایا و معایب ، تقاضای آموزشی
۳۷	هفتادی‌یام	۱۳۹۶	تجمیع آموزش مجازی و مدیریت دانش موانع ، راه حلها و چالش‌های پیش رو(کارگاه مدیریت دانش با محوریت مدیریت دانش)	مدیریت دانش ، آموزش مجازی ، محوریت یادگیرنده ، محوریت مدیریت دانش
۳۸	احمدی	۱۳۹۴	رابطه آموزش مجازی و خلاقیت دانش‌آموزان در هزاره سوم	خلاقیت ، آموزش مجازی ، هزاره سوم
۳۹	پاشا و جمشیدی	۱۳۹۳	امکان سنجی توسعه فناوری‌های نوین آموزشی با تاکید بر فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدارس متوسطه	امکان سنجی ، فناوری اطلاعات و ارتباطات ، آموزش مجازی
۴۰	یزدی و زندکریمی	۱۳۹۱	اهمیت محتوای یادگیری: مقایسه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رشته‌های تحصیلی مختلف با استفاده از آموزش از راه دور به روش لاینترپرو	پیشرفت تحصیلی ، آموزش مجازی ، دور کاری ، لاینتر پرو ، یادگیری مجازی

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

جدول شماره ۱: پژوهش‌های منتخب در حوزه آموزش الکترونیک در بازه زمانی(۱۳۸۹تا ۱۴۰۱ش) و (۲۰۱۰تا ۲۰۲۳م)

ردیف	نام پژوهشگران	سال	عنوان	واژگان کلیدی
تحقیقات داخلی				
۴۱	کاتب	۱۳۹۱	تاثیر عناصر فیزیکی فضا در محیط‌های آموزش و یادگیری	یادگیری ، آموزش مجازی ، فضای آموزشی ، عناصر فیزیکی
۴۲	نیرومند و بخت‌آوری	۱۳۹۱	جایگاه تکنولوژی‌های نوین ارتباطی (مدارس هوشمند) در آموزش و پرورش	تکنولوژی ، مدارس هوشمند ، آموزش مجازی
تحقیقات خارجی				
ردیف	**نام پژوهشگران**	**سال**	**عنوان**	**واژگان کلیدی**
۴۳	میروویتز[۲]و همکاران	۲۰۲۲	درک معلمان زبان انگلیسی در مورد دانش آموزشی – فناورانه آنها در آموزش از راه دور در طول COVID-19	آموزش از راه دور آنلاین ، دانش حرفه‌ای معلمان ، تصورات معلمان ، تحصیلات معلمان ، یادگیری مادام العمر ،TEFL
۴۴	ژولولینو [۳]و دیتس[۴]	۲۰۲۱	آموزش مجازی در طول COVID 19 و بعد از آن	برنامه درسی مجازی ، آموزش مجازی ، یادگیری از راه دور . COVID-19
۴۵	پاندو[۵]	۲۰۱۸	روندهای آموزش در آموزش مجازی: رویکرد تفسیری	گرایش‌های تدریس ، آموزش مجازی، آموزشی فناوری ، رفتارگرایی ، پیوندگرایی
۴۶	هسی‌لین [۶]و همکاران	۲۰۱۷	نقش استراتژی یادگیری و انگیزه در یادگیری زبان آنلاین: تجزیه و تحلیل مدل سازی معادلات ساختاری	آموزش آنلاین ، آموزش خود مراقبتی ، آموزش زبان ، انگیزش ، راهکارهای آموختن
۴۷	بیچ[۷]	۲۰۱۷	آموزش آنلاین خود راهبری ، یک مدل نظری بر ادراک آموزه‌های یادگیری آنلاین معلمان ابتدایی	آموزش آنلاین ، توسعه حرفه‌ای معلم ، شناخت معلم ، یادگیری خود گردان
۴۸	فرناندز جیمینز [۸]و همکاران	۲۰۱۷	نقش‌ها و توابع مدرس در آموزش آنلاین مطالعه کیفی در حوزه آموزش کارکنان	یادگیری الکترونیکی ، آموزش الکترونیکی ، تحقیق کیفی
۴۹	لیم و ریچاردسون[۹]	۲۰۱۶	بررسی تأثیر تجربه کاری شبکه اجتماعی دانشجو بر حضور اجتماعی و ادراکات استفاده از SPS برای اهداف آموزشی	آموزش آنلاین ، ادراک دانش آموزان ، حضور اجتماعی
۵۰	حمید[۱۰] و همکاران	۲۰۱۵	درک و نگرش دانش آموزان به مزایای استفاده از شبکه های اجتماعی آنلاین برای آموزش و یادگیری	فناوری اجتماعی ، شبکه اجتماعی آنلاین ، بر هم کنش ، دانش آموزان ، فواید

[2] . Meirovitz
[3] . Gelolineau
[4] .Dits
[5] .Pando
[6] .Hsi Lin
[7] .Beach
[8] . Fernandez Jimenez
[9] .Lim & Richardson
[10] .Hamid

CC BY-NC 4.0

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

جدول شماره ۱: پژوهش‌های منتخب در حوزه آموزش الکترونیک در بازه زمانی(۱۳۸۹تا ۱۴۰۱ش) و (۲۰۱۰تا ۲۰۲۳م)

ردیف	نام پژوهشگران	سال	عنوان	واژگان کلیدی
		تحقیقات خارجی		
۵۱	هرتونووا[11] و همکاران	۲۰۱۵	عوامل موثر بر پذیرش آموزش الکترونیکی توسط معلمان در جمهوری چک	اموزش الکترونیک ، قبول داشتن ، معلم ، آموزش معلمان
۵۲	هیوم‌چو و چو[12]	۲۰۱۴	چارچوب تعامل دانشگاهی مربی برای تعامل دانش آموزان در آموزش آنلاین نقش درک هدف وسط سازه کلاس آنلاین	آموزش آنلاین ، تعامل علمی
۵۳	فون‌هیو و سام-جونگ[13]	۲۰۱۴	استفاده دانش آموزان و مدرسان از دوره‌های آموزشی آنلاین (Moocs): انگیزه‌ها و چالش‌ها	آموزش (یادگیری) الکترونیکی یا آموزش و پرورش اینترنتی ، آموزش آنلاین ، انگیزش ، دوره آنلاین گسترده ای باز
۵۴	کوتانا و ترتواک[14]	۲۰۱۴	آموزش اسناد چند رسانه‌ای به دانش آموزان LIS	اسناد چند رسانه‌ای ، برنامه-درسی LIS ، درس دادن ، یادگیری ، انگیزه ، میراث فرهنگی ، آموزش آنلاین
۵۵	رابی[15] و همکاران	۲۰۱۳	شکل دادن به تجربه آنلاین : چگونه مدیران می‌توانند از طریق خط مشی و تمرین بر ادراکات دانش آموزان و مربیان با تاثیر بگذارد	آموزش آنلاین ، ادراک دانش آموزان ، تدریس آنلاین ، جامعه یادگیری ، خط‌مشی و سیاست ، رضایت ، طراحی دوره ، یادگیری تلفیقی
۵۶	اوما[16] و همکاران	۲۰۱۳	ارزیابی آمادگی آموزش الکترونیکی در مدارس متوسطه کنیا	پیاده‌سازی آموزش الکترونیکی، زیرساختICT ، آمادگی آموزش الکترونیکی ، ادراک و نگرش
۵۷	هراستینسکی و استنبوم[17]	۲۰۱۳	مربیگری آنلاین دانش آموز – دانشجو : مفهوم سازی یک فعالیت یادگیری در حال ظهور	مربیگری آنلاین ، تدریس خصوصی آنلاین ، مربیگری ریاضی ، یادگیری آنلاین ، آموزش آنلاین
۵۸	کلر و جی کارو[18]	۲۰۱۳	اهمیت شخصیت در درک دانش‌آموزان از تجربه آموزش آنلاین	آموزش آنلاین ، شخصیت ، مدل ۵ عاملی
۵۹	بازرگانی[19] و همکاران	۲۰۱۲	مطالعه و یادگیری پیوسته در محیط آموزش مجازی	آموزش الکترونیکی ، منابع اطلاعاتی الکترونیکی ، محیط-های آموزش مجازی ، مطالعه در محیط آموزش مجازی

11 . Hertonová
12 . Heum Cho & Cho
13 . Foon Hew & Sum Cheung
14 . Kotana & Tretvak
15 .Roby
16 .O.Ouma
17 . Hrastinski & Stenbom
18 .Keller & J.Karau
19 . Bazargani

CC BY-NC 4.0

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

جدول شماره ۱: پژوهش‌های منتخب در حوزه آموزش الکترونیک در بازه زمانی(۱۳۸۹تا ۱۴۰۱ش) و (۲۰۱۰تا ۲۰۲۳م)

ردیف	نام پژوهشگران	سال	عنوان	واژگان کلیدی
تحقیقات خارجی				
۶۰	پچتر و مایر	۲۰۱۰	آنلاین یا حضوری ؟ تجربیات و ترجیحات دانش‌آموزان در آموزش الکترونیکی	آموزش و یادکیری الکترونیکی ، یادگیری رو در رو
۶۱	پچتر و مایر	۲۰۱۰	انتظارات و تجربیات دانش‌آموزان از آموزش الکترونیکی ، رابطه آنها با دستاوردهای یادگیری در رضایت از دوره	آموزش و یادگیری الکترونیکی، آموزش آنلاین

یافته‌ها

یافته‌های حاصل از مطالعه و بررسی منابع متفاوت در فرا-ترکیب مبانی نظری و پژوهشی، پژوهش‌های بررسی شده در ارتباط با آموزش الکترونیک است؛ که در جدول شماره (۲) ارائه شد، از این رو الگوی مفهومی عوامل موثر در آموزش الکترونیک در شکل شماره (۲) قابل مشاهده می‌باشد.

جدول شماره (۲) حاصل مطالعه و بررسی منابع متفاوت در فرا ترکیب مبانی نظری پژوهشی، پژوهش‌های بررسی شده در ارتباط با آموزش الکترونیک می‌باشد. بیشترین مؤلفه اصلی استخراج شده از پیشینه‌ها، بعد فناوری محوری می‌باشد که بیانگر نقش موثر آن در آموزش الکترونیک می‌باشد. با توجه به فراترکیب مبانی نظری و پژوهشی، الگوی مفهومی ابعاد آموزش الکترونیک در آموزش به شکل شماره (۲) قابل مشاهده است.

جدول شماره (۲): فراترکیب مبانی نظری و پژوهشی در ارتباط با آموزش الکترونیک

مقوله اصلی	زیر مقوله ها	مفاهیم	کد گذاری
آموزش الکترونیک	فناوری محوری	سواد فناورانه	۲،۲۵،۳۹،۵۳
		سواد رسانه‌ای	۴،۱۳،۱۴
		فناوری نوین	۳۳،۷،۴۲،۳۹،۲۰
		فناوری اطلاعات و ارتباطات	۴۲،۸،۱۰،۱۱،۱۲،۱۳،۱۵،۲۵
		آموزش فناوری	۴۲،۴۵،۲۰
		فناوری اجتماعی	۳۵،۵۵،۲۸،۴۹،۵۰
	نیاز محوری	نیاز آموزشی	۱۹،۳۷،۵۲
		تحصیلات معلمان	۴۳
		محیط آموزش	۵۹،۴۱
		سلامت روان	۳۵
		رضایت شغلی	۴،۲۱،۲۲،۵۵،۵۱،۱۴،۶۱
	یادگیری محوری	یادگیری دانش‌آموزان	۱۳،۵۴،۴۸،۴۰،۶۱
		یادگیری خلاق	۳۳،۳۱،۲۹،۱۸،۳۸،۲۴
		یادگیری مادام	۱۸،۲۰،۵۵،۴۳،۶۱
		یادگیری رو در رو	۶۰
	مانع محوری	چالش های آموزش مجازی	۳،۶،۱۷،۳۴،۳۶،۳۷
		موانع توسعه	۱۷،۲۳،۳۰،۳۶،۳۷
		افت تحصیلی	۲۶،۲۷
	برنامه محوری	برنامه درسی	۱،۱۶،۴۴،۵۴
		عناصر برنامه درسی	۱،۸
		برنامه درسی مجازی	۴۴

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

جدول شماره (۲): فراترکیب مبانی نظری و پژوهشی در ارتباط با آموزش الکترونیک

مقوله اصلی		زیر مقوله‌ها	مفاهیم	کد گذاری
آموزش الکترونیک		ارتباط محوری	شبکه‌های مجازی	۲،۱،۵،۲۵،۳۲،۹،۱۰
			رسانه‌های الکترونیکی	۹
			بسترهای ارتباطی	۲۵،۹
		انگیزه محوری	انگیزش یادگیری	۲۸،۳۱،۵۲،۵۳،۴۶،۵۴
			انگیزش پیشرفت	۲۰،۲۱،۳۲،۴۰
		توسعه محوری	پیشرفت تحصیلی	۵،۲۷،۲۰،۱۵
			توسعه حرفه‌ای	۸،۴۳،۴۷

مدل تحقیق

شکل ۲ : الگوی مفهومی ابعاد آموزش الکترونیک

بر اساس الگوی مفهومی مذکور، آموزش الکترونیک دارای ۸ مقوله اصلی می‌باشد؛ که به ترتیب از بیشترین به کمترین تعداد مقوله فرعی شامل: فناوری محوری «سواد فناورانه، سواد رسانه‌ای، فناوری نوین، فناوری اطلاعات و ارتباطات، آموزش فناوری، فناوری اجتماعی»، نیاز محوری «نیاز آموزشی، تحصیلات معلمان، محیط آموزش، سلامت روان، رضایت»، یادگیری محوری«یادگیری دانش‌آموزان، یادگیری خلاق، یادگیری مادام‌العمر، یادگیری رودررو»، ارتباط محوری« شبکه‌های مجازی، رسانه‌های الکترونیکی، بسترهای ارتباطی»، برنامه محوری«برنامه درسی، عناصر برنامه درسی، برنامه درسی مجازی»، مانع محوری«چالش‌های آموزش‌مجازی، موانع توسعه، افت تحصیلی»، انگیزه محوری «انگیزش یادگیری، انگیزش پیشرفت»، توسعه محوری «پیشرفت تحصیلی، توسعه حرفه‌ای» می‌باشد.

در این تحقیق به دنبال مؤلفه‌های تأثیرگذار بر آموزش الکترونیک بودیم؛ که از حوزه‌های مهم در اطلاعات و ارتباطات

CC BY-NC 4.0

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

می‌باشد و نقش مؤثری در انتقال دانش به بشریت داشته است که در جهت هدف آموزش که، آموزش در هر زمان و مکانی می‌باشد این امکان فراهم شده است (۸۳). آموزش الکترونیک از انواع آموزش می‌باشد؛ که با توجه به توسعه فناوری این امکان فراهم شده است تا جامعه به سمت استفاده از فناوری سوق یابند. در این برهه زمانی با توجه به اینکه آموزش الکترونیکی را در مرحله استفاده قرار دارد لذا، با چالش‌هایی نیز رو به رو می‌باشد؛ که ضروری است به توسعه و تعامل پیش از پیش این نوع از آموزش توجه گردد. با توجه به اینکه آموزش الکترونیک مورد توجه از موضوعات مهم در عرصه برنامه‌ریزی و برنامه‌ریزان می‌باشد. همچنین میزان تأثیر آن بر الگوی زندگی، آموزش و هدایت و دیگر زمینه‌های زندگی انسان (۸۴)؛ به همین دلیل پژوهش حاضر می‌تواند در انتخاب و ارتقای آموزش الکترویک مورد توجه قرار گیرد.

بیشترین مولفه استخراج شده از پیشینه‌ها در بعد فناوری محوری قرار دارد به طوری که این مقوله دارای ۶ مقوله فرعی می‌باشد. همین امر بیانگر نقش موثر آن در ابعاد آموزش الکترونیک می‌باشد. بعد فناوری محوری در پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های حسن زاده رودی (۲۴)، کریمی و محلوجی (۲۹)، ستان نواز و همکاران (۳۳)، رحمانگی خواجه لنگی (۳۰) ، سرابندی و همکاران (۳۴)، تربتی نژاد و همکاران (۴۲)، Foon Hew & Sum Cheung(۷۵)، همسو و با پژوهش‌های حمید و همکاران(۷۲)، Pando (۶۷)، پاشا و جمشیدی (۷۰)، همخوانی دارد؛ این بعد زمانی در جهت آموزش الکترونیک گام بر می‌دارد که، فناوری و آموزش الکترونیک، زمینه‌ای را فراهم کند که در آن بسیاری از فرایندها و آرمان‌های آموزشی مانند آموزش و یادگیری مشارکتی، یادگیری مستقل، یادگیری در مکان غیر وابسته به زمان خاص، ارائه سریع بازخوردها از آموخته‌ها قابل تحقق باشد (۸۶). باتوجه به اینکه زیر ساخت‌های استفاده از فناوری الکترونیکی که امکان روی آوردن به یادگیری و آموزش الکترونیک را تا حدودی فراهم ساخته است؛ Manning معتقد است که با تلفیق فناوری در آموزش معلمان ملزم می‌شوند تا شیوه تدریس خود را با نوآوری مداوم هماهنگ و اجرا نماید (۸۷).

بعد نیاز محوری در پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های هرتونوا و همکاران (۷۳)، خراسانی و همکاران (۲۶)، تجربی و همکاران (۳۶)، آل احمد و دوستی (۴۱)، همسو می‌باشد و همچنین با نتایج پژوهش‌های شعبانی و محمودی (۵۸)، همخوانی دارد ؛ این بعد زمانی در جهت آموزش الکترونیک گام بر می‌دارد که ، نیاز-های فردی ، فرد را ملزم سازد تا با کمک این نوع نیازها و استفاده از آنها تمامی امور زیر مجموعه خود ، مانند میزان تحصیلات، که زمینه‌ساز تسلط آموزش دهنده و یادگیرنده به استفاده و کاربرد فناوری می‌باشد و همچنین محیط مناسب و دارای امکانات لازم در مدارس این امکان را فراهم سازند که مراکز آموزشی تا چه میزان از فناوری بهره‌ببرند و در جهت توسعه فرایند آموزش کوشا باشند.

بعد یادگیری محوری در پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های معینی و همکاران (۳۵)، فلاح و همکارن (۴۰) ، تربتی نژاد و همکاران (۴۲)، مومنی مهمویی و همکار (۴۶)، یزدی و زندکریمی (۶۲)، Kotana & Tretvak(۷۶) ، همسو می‌باشد و همچنین با نتایج پژوهش‌های Paechter & Maier (۸۲)، Bazargani و همکاران (۸۱)، Hrastinski Stenbom(۸۰)، حمید و همکاران(۷۲)، Beach (۶۹) ، Hsi Lin (۶۸)، Gelolineau و همکار (۶۶) همخوانی دارد؛ این بعد زمانی در جهت آموزش الکترونیک گام برمی‌دارد که، میزان اشتیاق آموزش دهنده به آموزش و یادگیرنده به میزان یادگیری به میزان مطلوبی باشد؛ به گونه ای که، منجر به یادگیری به صورت مادام گردد. هدایت و رهبری در یادگیرنده یکی از عناصر اصلی در حوزه‌ی آموزش الکترونیک می‌باشد. هدایت به صورت درست و مناسب در یادگیرنده منجر به افزایش تعامل در برنامه‌های آموزشی می‌گردد که این امر منجر به یادگیری مداوم در حوزه یادگیری می‌گردد.

بعد ارتباط محوری در پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های ویسکرمی (۲۷)، بهرامی (۳۱) ، خجسته (۵۴)، نیک سیرت (۳۲)،

CC BY-NC 4.0

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

همسو می‌باشد و همچنین با پژوهش‌های نیرومند و بخت‌آوری (۶۴)، پاشا و جمشیدی (۶۱)، سلطانی‌فر و همکاران (۴۷)، همخوانی دارد؛ این بعد زمانی در جهت آموزش الکترونیک گام بر می‌دارد که، رویکرد شبکه‌های مجازی بستری مناسب جهت آموزش الکترونیک را فراهم آورد. فرایندهای آموزش که بر مبنای ارتباط بین یاددهنده و یادگیرنده می‌باشد و باعث بروز تغییرات نسبتا ثابت در توانایی‌های ذهنی و عملی یادگیرنده می‌گردد؛ این نوع از ارتباط خاص که هدف از آن تنها انتقال و یا تبادل پیام می‌باشد و هدف از آن آموزش یادگیری محور می‌باشد.

بعد برنامه محوری در پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های، رحمانی خواجه لنگی و همکاران (۳۰)، کاکی و صدر (۳۸)، همسو می‌باشد و همچنین با پژوهش‌های کهرزامی و اناری‌نژاد (۲۳)، Kotana & Tretvak(۷۶)، Gelolineau و همکار (۶۶)، همخوانی دارد؛ این بعد زمانی در جهت آموزش الکترونیک گام برمی‌دارد که، برنامه‌درسی به طور مطلوبی تدوین شده باشد؛ به گونه‌ای که آموزش محتوا در آن به شیوه مجازی، آموزش داد و یا اینکه آموزش سنتی و یا مجازی بتوان محتوا را مورد تدریس قرار داد؛ این ویژگی بر آن است تا با از بین بردن مرز بین موضوع-های تخصصی، برای ایجاد فرصت های یادگیری جامع و به هم پیوسته تمرکز داشت (۸۸).

بعد مانع محوری در پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های قاسمی و کدخدا (۴۸)، حبیبی رضی آبادی و عبدی لورون (۴۹)، صادقی و همکاران(۳۹) همسو می‌باشد و همچنین با نتایج پژوهش‌های محمودی و جلیلی(۴۵)، همخوانی دارد ؛ این بعد زمانی در جهت آموزش الکترونیک گام برمی‌دارد که چالش‌های پیش روی آموزش مجازی رفع گردد به معنای اینکه این مؤلفه‌ها مانع از حرکت به سوی آموزش الکترونیک نگردد . این گونه چالش‌ها مانند: کمبود سرعت اینترنت، نبود نرم‌افزار مطلوب جهت ارتباط و یا ضعیف عمل کردن نرم‌افزارها به جهت ارتباط و بهینه بودن نرم‌افزارها و همچنین مصرف بالای اینترنت تاکید دارد؛ که این مولفه‌ها باعث تاثیر در توسعه و تحول در نظام آموزش و شیوه بکارگیری آن محتوا گردد.

بعد انگیزه محوری در پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های شهسواری(۴۳)، ماشینچی و علیزاده (۵۳)، Hsi Lin و همکاران (۶۷)، همسو می‌باشد و همچنین با پژوهش‌های Foon Hew & Sum Cheung(۷۵)، همخوانی دارد؛ این بعد زمانی در جهت آموزش الکترونیک گام برمی‌دارد که آموزش الکترونیک بر آموزش و پیشرفت تحصیلی که دارای انگیزه هستند، تأثیر بسزایی داشته باشد و بنابر نیاز Dick & Carry در هنگام ارزیابی موفقیت آموزش الکترونیک توجه به انگیزه یادگیرنده امری مهم و ضروری می‌باشد؛ به این صورت که، بیشتر آموزش-دهندگان، سطح انگیزه یادگیرندگان را مهم‌ترین عامل در آموزش موفق در نظر می‌گیرند (۸۹).

بعد توسعه محوری در پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های ویسکرمی (۲۷)، تربتی‌نژاد (۴۲)، حبیبی‌رضی‌آبادی (۴۹) همسو می‌باشد و همچنین با نتایج پژوهش‌های رحمانی خواجه لنگی و همکاران (۳۰)، محمودی و جلیلی (۴۵)، پاشا و جمشیدی(۶۱)، همخوانی دارد؛ این بعد زمانی در جهت آموزش الکترونیک گام برمی‌دارد که ، توسعه حرفه‌ای با هدف ادغام، فناوری‌های جدید در اقدامات تدریس و برنامه‌های توسعه حرفه‌ای پیش از پیش در جهت هدف آموزش الکترونیک حرکت نماید. Kokok et al توسعه را برای مدرسان از مولفه‌های کلیدی و مهم در تغییرات و بهبود آموزشی ابتکارات اصلاحی منظم و بالا بردن کیفیت مدرسان می‌دانند (۹۰). بنابر عقیده Serumola توسعه حرفه‌ای به فرایندها و فعالیت‌های طراحی شده به منظور ارتقاء دانش، مهارت و نگرش‌های حرفه‌ای آموزش‌دهندگان اشاره کرده است؛ به گونه‌ای که این امر منجر به بهبود یادگیری و یادگیرندگان می‌شود(۹۱).

محدودیت‌ها

۱.عدم دسترسی کامل به متن برخی از منابع لاتین مورد استفاده در این پژوهش

CC BY-NC 4.0

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

۲.ممکن است با توجه به تعدد منابع برخی از ابعاد مورد مطالعه در مورد آموزش الکترونیک در این پژوهش ذکر نشده باشد.

پیشنهادات

۱.توجه و تأکید بر ابعاد موثر در افزایش میزان استفاده از عوامل موثر بر موفقیت یادگیری الکترونیک جهت افزایش بهبود آن در مراکز آموزشی

۲.توجه مدیران و رهبران آموزشی در عواملی که سبب تسهیل در آموزش الکترونیک می‌شود

۳.هدایت مدیران و رهبران به استفاده و اجرای آموزش الکترونیک

۴.تسهیل و بهبود، دستیابی به آموزش الکترونیک در مراکز آموزشی

مشارکت نویسندگان

علی مظلومی، در ارائه، طراحی ایده، تدوین و نگارش، تحلیل و نتیجه‌گیری، ویراستار فنی پژوهش، سابسمیت و ویرایش مجله؛ حسین مومنی مهمویی، با نظارت و راهنمایی در این پژوهش مشارکت داشتند.

تقدیر و تشکر

از تمامی عزیزانی که در این پژوهش ما را یاری کردند؛ کمال تشکر را داریم.

تعارض منافع

این پژوهش هیچ گونه تعارض منافعی ندارد.

ملاحظات اخلاقی

در این پژوهش ملاحظات اخلاقی به جهت صداقت و امانتداری، در تحلیل و توصیف یافته‌ها و همچنین حفظ اصالت متون رعایت شده است.

References

1.Webster D. Industry report. ***Tranining***. 2004; 38(10): 40-57.

2.Alqdah N, Jamml H, Saleh O, Khader Y, Obeidat N, Alqudah J. ***Perception and experience of academic jodanian ophthalmologists with e-learning for undergraduate course during the covid-19 pandemic***. Journal nastional institutes of health. 2020. https ://www.ncbi.n/m.n/m.nih.gov

3.Rashidi H, Mohedin M. ***Presenting a model for accepting the electronic education system in Qazvin University of Medical Sciences***. Rushd Technology Journal. 2019; 5(64): 62-70. [In Persian]

4.Ghasemi A, Shahriari A. ***Identifying and prioritizing the indicators involved in the quality of electronic education*** . Education Technology Journal (Technology and Education). 2015; 10(4): 307-318.[In Persian]

5.Jahani b, Wang X, Brooks A. ***Additive Manufacturing Techniques for Fabrication of Bone Scaffolds for Tissue Engineering Applications***. 2020; 2(3). doi:10.21926/rpm.2003021

6.Rahbari R, Saadatmand Z. ***Comparing the performance of education in the countries of Indonesia, China, Australia, and Germany during the Corona epidemic and school closures***. Journal of new developments in educational management. 2023; 2(4): 52-43.[In Persian]

7.Bentley M. O. ***Responsive environments***. (M. Behzadfar, translator) Tehran: Iran University of Science and Technology.2001.

8.Oyediran w.o, Omoare A.M, Owoyemi M.A, Adejobi A.Q, Fasisi R.B. ***Prospect and andlimitations of e-learning application in private tertiary institutions amidst COVID-19 Lockdown in Nigeria*** .Heliyon. 2020; 6(11). e05457.

CC BY-NC 4.0

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

9.Vakil jozea N, Iqbalian P, Akaf Zade Sovari N, Qadawi Khorasgani A. ***Investigating the application of educational design models in the evaluation of e-learning courses (Iranian higher education system)***. Journal of New Advances in Psychology and Educational Sciences and Education. 2020; 3(26): 47-62. [In Persian]
10. Behnam Far R, Mustaghathi M. ***Examining the amount and share of medical science electronic education articles in educational publications***. Development in Medical Education Journal. 2017; 4(1): 66-61.[In Persian]
11. Malekian Fard A, Sharif Moghadam H. ***Feasibility of providing virtual education in the fields of humanities in the undergraduate course of Payam Noor University of Mashhad***. Journal of Information Management Sciences and Techniques. 2017; 2(7): 55-72.[In Persian]
12. Alqahtani A.Y, Rajkhan A.A. ***E-Learning Critical Success Factor during the COVID_19 Pandemic : A Compectives Analysis of E-Learning Managerial Perspectives***. Education Science. 2020; 10(9):216. https://doi.org/10.3390/educsci10090216
13. Razzaghi B, Saberi H. ***A comparative study of self-discipline and academic progress among master's students of face-to-face electronic learning systems*** . Pyavard Salamat Journal. 2017; 11(1): 105-98. [In .Pessian]
14. Rokh Afrooz D, Sayadi N. ***The opinions of nursing students regarding the application of the nursing process software designed in the patient's environment on the patient's bed*** . Iranian Journal of Education in Medical Sciences. 2012; 12(12): 981-975.[In Persian]
15. Sayah G, Derakhshan Fard S. ***Factors inhibiting the use of electronic education from the perspective of students in Urmia University of Medical Sciences***. Iranian Journal of Education in Medical Sciences. 2019; 19(82): 371-381.[In Persian]
16. Islamic K, Izad Panah M, Siah Bargard M, Kuti L, Soleimani S.M. ***Improving the ability of pharmacy students by holding an electronic training course on the application of pharmaceutical forms to patients (BAB®) and a formative video evaluation based on the method of self-evaluation and peer evaluation*** . Ahvaz Jundishapur Education Development Journal. 2019; 10(4): 376-384.[In Persian]
17. Badan Ara A, Emami Sigarodi A.H, Kazemnejad L, Pour Sheikhian M. ***Comparison of the effect of electronic and traditional education on the first principle of education in nursing students of Gilan University of Medical Sciences***. Journal of Research in Medical Science Education. 2018; 10(1): 55-48.[In Persian]
18. Abul Ma'ani Kh . ***Psychological and educational consequences of corona disease in students and strategies to deal with them***. Educational Psychology Quarterly. 2020; 16(55): 157-193.[In Persian]
19. Song H, Wang J, Han H. ***Effect of image , Satisfaction , Ttust , Love and respet on layalty formation for name-brand coffe Shop*** , International Journal of Hospitality Management. 2019; 79: 50 -59.
20. Barajas Mario. ***Implementing Vitual Learning Environment Looking for Holstic Approch***. 2010. http://Ifets.Ieee.org
21. Koricheva Julia, Gurevitch J, Mengersen K. ***Handbook of Meta-analysis in Ecology and Evolution***. Priceton University Press. 2013: 592. https://www.jstor.org/stable/j.ctt24hq6n
22. Alipour N, Norouzi Darioshu Noorian M. ***Synthesis of research on the factors affecting quality.Learning environments*** . Education and Learning Technology Quarterly. 2018; 4(14): 71-103.[In Persian]
23. Kaherazemi M, Anari nejad A. ***Pathology of happy network based on the effectiveness of curriculum elements from the point of view of primary school teachers***. Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences. 2023; 53: 25-51.[In Persian]
24. Hassan nejad Roudi E, Niaz Azari M. ***Identifying the effective factors on the technological literacy of teachers in the virtual training of the Shad network (case study: female primary school teachers in Qaimshahr city)***. Journal of Information Technology in Educational Sciences. 2023; 53: 69-94.[In Persian]
25. Charbashlu H, Algun M. ***Fuzzy identification and prioritization of the challenges of virtual education in the preschool period in the corona and post-corona period***. Journal of educational research. 2023; 75: 22-45.[In Persian]
26. Khorasani F, Sokhte Sarabi R, Aliabadi Soltani A. ***Investigating the effect of virtual training on job satisfaction and media literacy of primary school teachers in Aliabad Katul city***. Studies in Psychology and Educational Sciences. 2023; 54: 413-427.[In Persian]
27. Viskarmi S. ***Investigating the impact of virtual education and happy program on the academic progress of first secondary students in Khorram Abad city under the conditions of Corona***. Journal of Psychological Studies and Educational Sciences (Nagareh Institute of Higher Education). 2023; 54: 445-464.[In Persian]

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]
[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

28. Fathhi Varzkhani P, Nakhostine Goldasht A. ***Identifying and analyzing the challenges of virtual education during the Covid-19 pandemic in the first secondary school*** . Journal of adolescent and young psychological studies and updates. 2023; 4(6): 158, 173.[In Persian]
29. Karimi Rahim, Mahluji Beid Goli A. ***Investigating the impact of new technologies on educational technology***. Journal of new developments in psychology, educational sciences and education. Journal of New Advances in Psychology, Educational Sciences and Education. 2023; 59: 19-29.[In Persian]
30. Rahmani Khaje Langi S, Ghanbari Kihani P, Karimi S, Mousavi S.H. ***Post programs and opportunities for the globalization of education and training in the post-corona period at Farhangian University***. Studies in psychology and educational sciences (Center for the Development of Modern Education in Iran). 2023; 9(1): 85-95.[In Persian]
31. Bahrami Mehr M, Ezna Ashari R, Yazdani E. ***Explaining the introversion of students based on education in virtual platforms during the corona pandemic***. Journal of Psychological Studies and Educational Sciences (Takestan University). 2023; 9(1): 40-49.[In Persian]
32. Nick sirat M. ***Investigating the effect of virtual education on students' learning*** . Journal of Innovation and Operational Strategies. 2023; 13: 63-72.[In Persian]
33. Stan Nawaz A, Rasti M, Rasti M, Ebrahimi A. ***Investigating the effects of technology and educational technology on teachers' teaching methods in elementary school***. Journal of Social Sciences. 2023; 9(1/1): 95-104.[In Persian]
34. Sarabandi M, Najafi F, Shahraki M. ***The effects of virtual education on students during the corona virus***. Journal of Psychological Studies and Educational Sciences (Nagareh Institute of Higher Education) . 2023; 48: 229-239.
35. Moeini M, Mohammad Lu M, Parsley H, Mohammad Lo F. ***Investigating the extent of teachers' use of educational technology and electronic resources in teaching and its impact on students' learning***. Journal of Psychology and Educational Sciences (Nagareh Institute of Higher Education). 2023; 49: 21-34.[In Persian]
36. Tajrobi T, Sami Pa Qalee H, Nowrozi F. ***Investigating the relationship between virtual education and teachers' job satisfaction with regard to the mediating role of media literacy among primary school teachers in Azad Shahr***. Journal of Psychological Studies and Educational Sciences (Nagareh Institute of Higher Education). 2023; 52: 395-407.[In Persian]
37. Asghari A, Mirbandani M, Sargolzai S, Karimi L. ***Effects of virtual education on students***. Journal of Psychological Studies and Educational Sciences (Nagareh Institute of Higher Education). 2023; 52 : 894-904.[In Persian]
38. Kaki M, Sadr A. ***The effect of virtual education on teaching quality and self-efficacy of primary school teachers in Abdanan city***. Research Journal in Humanities Education. 2023; 8(30): 1-18.[In Persian]
39. Sadeghi E, Khadevi H, Sadeghi Y. ***Examining the strengths and weaknesses of virtual education from the students' point of view in the Corona period (case study of second grade students in Izeh city)***. Jhar Mahal and Bakhtiari Law Enforcement Journal. 2023; 41: 1-22 .[In Persian]
40. Fallah F, Alizadeh M, Mousavi S.S. ***Investigating the effect of online education on the learning of primary school students from the perspective of primary school teachers in Sari city***. Journal of Strategic Studies of Humanities and Islamic Sciences. 2023; 52: 345-354.[In Persian]
41. Al Ahmad M, Doosti A.A. ***Examining and analyzing the experiences of teachers from the transition to virtual education in the era of Corona***. A new approach in educational sciences quarterly. 2023; 5(1(15)): 101-110.[In Persian]
42. Torbatinejad H, Shahorani M, Hajgozari R. I***nvestigating the effect of virtual education on students' learning with emphasis on ways to increase effectiveness***. Journal of new developments in psychology. educational sciences and education. 2022; 5(46).[In Persian]
43. Shahsawari H, Allahi Z.A, Roshnian Ramin M. ***Comparison of the effect of face-to-face, virtual and combined education on the progress and academic satisfaction of conservatory students***. Journal of Education and Research Technology. 2022; 18: 56-70.[In Persian]
44. Dehwari S, Rezaei I. ***Comparison of teachers' and students' satisfaction with virtual education in the Corona era***. Journal of a new approach in educational sciences. 2022; 14: 61-65.[In Persian]
45. Mahmoudi M, Jalili F. ***Obstacles to using electronic education for elementary school students*** . Journal of Psychological Studies and Educational Sciences (Nagareh Institute of Higher Education). 2022; 45: 1-21.[In Persian]

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

46. Momeni Mahmoui H, Bidel M.R. ***The role of virtual education in students' learning*** . Journal of Psychology and Educational Sciences (Nagareh Institute of Higher Education). 2022; 45: 521-538.[In Persian]
47. Soltani far M, Amirian Hashemi M, Mozafari A. ***Challenges and opportunities of virtual education for children from the perspective of communication***. Interdisciplinary studies of communication and media. 2022; 4(18): 63-90.[In Persian]
48. Ghasemi S.A, Kadkhoda M. ***Analyzing the lived experiences of primary school teachers about the causes of students' academic failure in virtual education during the Covid-19 pandemic***. a new approach in educational sciences. 2022; 15: 60-70.[In Persian]
49. Habibi Razi Abadi R, Abdi Loron S. ***Analyzing the experiences of parents and elementary students from virtual education with the approach of academic decline or progress*** . research in curriculum. 2022; 3: 72-91.[In Persian]
50. AlBorzi M, Khoshbakht F, Ahmadi Fariabadi A. ***Investigating ways to increase the sense of social belonging and students' learning motivation in virtual education from the teachers' point of view, a qualitative study***. Journal of Research in Educational Systems. 2022; 58: 62-74. [In Persian]
51. Behbodi F, Neamat allahi Z. ***Managing and examining the relationship between virtual education and creativity of elementary school students in today's society with the perspective of today's technologies***. New Researches in Entrepreneurship Management and Business Development. 2021; 4: 400-408. [In Persian]
52. Hosnejad H, Azizi Z. ***Opportunities and threats of virtual education during the corona pandemic, a phenomenological study***. Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences .2021; 46: 153-172.[In Persian]
53. Maschinchi A.A, Alizadeh Z. ***Comparison of virtual learning with traditional learning***. Journal of Social Science Studies. 2021; 7(4): 163-168.[In Persian]
54. Khojaste S. ***The effectiveness of virtual education using the happy system on students' progress motivation and time management during the Corona epidemic***. Journal of Technology and Research in Education. 2021; 1(2): 43-52.[In Persian]
55. Zare Khalili M. Feridouni F. ***Pathology of virtual education from the perspective of primary school teachers: a qualitative case study***. Journal of New Developments in Educational Management. 2020; 2: 43-53. [In Persian]
56. Babaei Shaygan Ali, Khazarian M. ***Challenges and problems of virtual education***. studies of psychology and educational sciences (Nagareh Institute of Higher Education). 2020; 58: 413-429. [In Persian]
57. Rosemjoui Farzaneh, Dehghani B. ***Investigating the impact of virtual education on the mental health and social health of elementary school students***. Journal of Psychological Studies and Educational Sciences (Nagareh Institute of Higher Education). 2020; 58: 550-566.[In Persian]
58. Shabani S, Mahmoudi M. ***Virtual training; Advantages and limitations; Opportunities and challenges***. Journal of Psychological Studies and Educational Sciences (Nagareh Institute of Higher Education). 2019; 46: 29-48.[In Persian]
59. Haftadi Yam, Z. ***Integrating virtual education and knowledge management, obstacles, solutions and upcoming challenges (knowledge management workshop with a focus on knowledge management)***. Edka Magazine. 2017; 4: 45-57. [In Persian]
60. Ahmadi A. ***The relationship between virtual education and students' creativity in the third millennium***. family and research magazine. 2015; 29: 41-56.
61. Pasha R, Jamshidi Gh.H. ***Feasibility of developing new educational technologies with emphasis on information and communication technology in secondary schools***. Journal of New Media and Education. 2014; 1: 41-48.[In Persian]
62. Yazdi S.M, Zand Karimi Gh. ***The importance of learning content: comparing the academic progress of students of different fields of study using distance learning using the Leanterpro method***. Journal of Management and Planning in Educational Systems. 2012; 9: 50-66.[In Persian]
63. Kateb F. ***The effect of physical elements of space in teaching and learning environments***. Journal of Research in Educational Systems. 2012; 18: 237-251.[In Persian]
64. Niromand G, Bakhtavari N. ***The position of new communication technologies (smart schools) in education***. Journal of Media Studies. 2011; 15: 95-110. In Persian]
65. Meirovitz T, Russak S, Zur A***. English as a foreign language teachers' perceptions regarding their pedagogical-technological knowledge and its implementation in distance learning during COVID-19***. Heliyon. 2022; 8. https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09175

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]
[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

66. Gelolineau-Morel R, Dits J. ***Virtual Education During COVID-19 and Beyond*** . Pediattric Neurogy 119. 2021.
67. F. Pando V. ***Teaching Trends in Virtual Education: An Interpreta tive Approch. Propoitos y Represtaciones***. 2018; 6: 463-505.
68. Hsi Lin Ch, Zhang Y, Zheng B.b. ***The role of learning strategies and motivation in online language learning A structural equatuon modeling analysis***. science Direct. Journal Computer & Education. 2017; 113: 75 – 85.
69. Beach P. ***Self-directed online learning: A theoretical model for understanding elementary teacher online learning experiences***. Jornal of Teaching and Teacher Education. 2017; 61: 60-72.
70. Fernandez Jimenez M.A, Mena Rodriguez E, Estrada Vidal L.I. ***The Tutors Roles and Function in online Education. Qualitative Study Within the Context of Worker Training***. Procedia – Social and Behavioral Sciences. 2017; 237: 196-202.
71. Lim J, C. Richardson J. ***Exploring the efect of student social net working experience on social presence and perceptions of using SNSs for educational purposes***. The Internet and Higher Education. 2016; 29: 31-39.
72. Hamid S, Wnycott J, Kurni Sh, Chang Sh. ***Understanding student perception of the benefits of online social networking use for teaching and learning***. Internet and Higher Education. 2015; 26: 1-9.
73. Hertonová N, Kohut J, Rohlikow L, Zunk J. ***Factors in Fluencing accepance of e-learning by teacher in the Czech Republice***. Computer in Human Behavior. 2015; 51-Part B: 873-879.
74. Heum Cho M, Cho Y. ***Fnstructor scuffolding for interaction and student ecandemic egagement in online learning: Mediating role of perceived online class goal structures***. Internet and Higher Education. 2014: 25-30.
75. Foon Hew Kh, Sum Cheung W. ***Student and instructors use of massive open online corses (MOOCs)***.Educational Research. 2014; 12: 45-58.
76. Cotana K, Trtovac A. ***Teching Multi media Document to Lis Student***. Journal of Academic Lisbrarlanship.2014: 152- 162.
77. Roby T, Ashe S, Singh N, Clark C. ***Shaping the online experince : How administrators can influence student and instractor perceptions thtough policy and practice***. Internet and Higher Education17. 2013: 29-37.
78. O.Ouma G, M.Awuor F, Kyambo B. ***Evaluation of e-learning Readiness in Secondary Schools in Kenya*** . World Applied programming. 2013; 3(10): 493-503.
79. Keller H, J.Karau S. ***The importance of personality in students percptions of the online learning experience***. Computer in Human Behavior 29. 2013: 2494-2500.
80. Hrastinski S, Stenbom S. ***Student – Student online coaching conceptualizing an emerging learning activity***. The Internet and Higher. 2013; 16: 66-69.
81. Bazargani M, Afzali M, Gharebaghi F. ***Online Reading and Learning in Virtual Instruction Environment International***. Jornal of Engieering and Innovative Technology (IJEIT). 2012; 2(5).
82. Paechter M, Maier B. ***Online for face to face? Student experience and preferences in e-learning***. The Internet and Higher Education. 2010; 13(4): 292-297.
83. Paechter M, Maier B, Macher D. ***Student expectatons in e-lerning: Their relation to learning achievement and course satisfaction***. Computer & Educarion 54. 2010: 222-229.
84. Fakhr Rad P. ***Examining the challenges and problems of electronic education centers of Tehran State University from the point of view of the employees of these centers. Master's thesis***. Faculty of Literature and Human Sciences. 1390.[In Persian]
85. Kian M, Attaran M, Zali N.A**.** ***Analyzing the e-learning culture in Iranian universities, a basic theory research*** . Journal of Cultural and Communication Studies. 2011; 7(24): 95-127.[In Persian]
86. Ali Ahmadi A.R, Qolizadeh H. ***Electronic education and familiarization with the characteristics and standards of virtual university***. Farda Management Journal. 2003; 1: 76-67. [In Persian]
87. Manning M, Gorcis S, Fleming Ch, T.W Wong G. ***The reaqtion ship between teacher qualification and the quality of the early chilhood education and care environmen*t**. 2017. https://doi.org/10.4073/esr.2017.1
88. Keen J, Breeze Th, Thayer E, John V, Davies – Bames S. ***Pioneer teacher : How Far can individual teacher achieve agency within curriculum development ?***. Journal of Educational Change. 2021 .https://doi.org/100.1007/s10833-021-09441-3.
89. Hodges T. D, Clifton D.O. ***Strengths-Based Development in Practice. In P. A. Linley & S. Joseph (Eds.)***. *Positive psychology in practice*. 2004: 256–268. John Wiley & Sons. Inc.https://doi.org/10.1002/9780470939338.ch16

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

90. Kokoc M, Ozlu A, Cimer A, Karal H. ***Teachers' Views on the Potential Use of Online in-Service Education and Training Activities***. Turkish Online Journal of Distance Education. 2011; 12: 68-87.
91. Serumola P.A. ***Improving performance in higher education: An investigation of perspective transformation in teacher professional development programs***. Dissertation Dactor of Philosophy, Syracuse University. 2008.

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0

Identifying the Factors Affecting e -learning by Synthesis of Research from Databases of (1389 to 1402 SH) and (2010 to 2023 AD)

Mazlomi A(MSc)[1], Momeni Mahmouie H(Phd)[2]

[1]MSc, Educational Management Field, Faculty of Humanities, Department of Education Sciences, Islamic Azad University, Khorasan Razavi, Torbat -e -Heydariyeh, Iran
[2]Associate Professor, Faculty of Humanities ,Department of Educational Sciences, Islamic Azad University, Khorasan Razavi, Torbat -e -Heydariyeh, Iran

Received: 04 Feb 2024 ***Revised:*** 14 Feb 2024 ***Accepted:*** 04 March 2024

Abstract

Introduction: Given the importance of empathy in caring for patients, this study investigated the level of empathy and its associated factors among medical residents at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences (AJUMS). Electronic education is a type of educational program that stems from the impact of technology, utilized to facilitate the learning process. Its purpose is to use this educational technology and its effects on the learning process, and the present research seeks the main factors affecting electronic education.

Method: The method of this research is qualitative and synthesis research, the statistical population, numerous types of research that have been conducted in domestic and foreign articles in the period (1389-1402 SH) and (2010-2023 AD), and analyzed the 6-step model of Roberts' research synthesis was used and in the data reliability check from the provided framework, four criteria; believability, transferability, reliability, and confirmability were used.

Results: The findings in this research showed that the effective dimensions in electronic education include technology-oriented, need-oriented, learning-oriented, communication-oriented, program-oriented, obstacle-oriented, motivation-oriented, and development-oriented dimensions, respectively.

Conclusion: In this study, we found that given that e-education is used in all sciences, this research is a suitable model for learners.

Keywords: Qualitative Study, Research synthesis, E-learning

This paper should be cited as:

Mazlomi A, Momeni Mahmouie H***. Identifying the Factors Affecting e -learning by Synthesis of Research from Databases of (1389 to 1402 SH) and (2010 to 2023 AD).*** J Med Edu Dev 2024; 19(1): 730 – 749.

**** Corresponding Author: Tel: +989927095170, Email: alimazlom272@yahoo.com***

[Downloaded from jmed.ssu.ac.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.18502/jmed.v19i1.15773]

CC BY-NC 4.0